

Vraag en antwoord over het Instrumentarium

De vragen in deze bijlage zijn in verschillende rubrieken ondergebracht:

- Het Instrumentarium en het gebruik
- Inhoud van het Instrumentarium
- Gehanteerde begrippen
- Over het Convenant

Het Instrumentarium en het gebruik

1. Wat is het instrumentarium?

Het Instrumentarium is een hulpmiddel voor pensioenfondsen die het convenant ondertekend hebben en die aan de slag willen met de verschillende onderdelen. Het instrumentarium volgt de convenantstekst en geeft toelichting op de tekst en bevat suggesties voor op te nemen teksten in beleid en contracten met externe dienstverleners. Voor het in lijn brengen van het ESG-beleid met de OESO-richtlijnen en de UNGP's geldt dat hieraan uiterlijk 2 jaar na inwerkingtreding van het convenant moet zijn voldaan (1-1-2021).

2. Voor wie is het instrumentarium bedoeld?

Het instrumentarium is bedoeld voor pensioenfondsen die het convenant hebben ondertekend en aan de slag gaan met de verschillende onderdelen. Ook pensioenfondsen die het convenant niet hebben ondertekend, kunnen gebruik maken van het instrumentarium bij de opzet of verdieping van hun ESG-beleid. Zij kunnen hiermee ook invulling geven aan de OESO-richtlijnen en de UNGP's.

3. Ben ik verplicht de voorbeeldteksten te gebruiken?

Het is belangrijk dat ieder fonds zijn eigen afwegingen maakt bij het implementeren van de richtlijnen. De voorbeeldteksten en de toelichting laten zien wat er verwacht wordt. Daarbij is het niet verplicht de letterlijke voorbeeldteksten te gebruiken. Deze dienen ter inspiratie. U mag natuurlijk wel de voorbeeldteksten gebruiken.

4. Als ik een voorbeeldtekst gebruik, moet ik dan de letterlijke tekst overnemen of mag ik woorden aanpassen?

De voorbeeldteksten dienen ter inspiratie. Als u een tekst gebruikt, staat het u vrij om daarin aanpassingen te doen, zo lang de strekking en intentie van de tekst niet verandert.

5. Wie heeft het Instrumentarium gemaakt?

Het Instrumentarium is tot stand gekomen door intensieve samenwerking tussen pensioenfondsen, ngo's, vakbonden en de overheid binnen het convenant. De lijst met

organisaties die hebben meegewerkt aan het Instrumentarium is te vinden in de pdf van het Instrumentarium.

6. Er zijn documenten waarin ik tekst kan opnemen, maar die documenten staan niet genoemd in het Instrumentarium. Heeft het zin om daar een tekst in op te nemen?

Ja, het Instrumentarium geeft voorbeeldteksten en aanwijzingen in welke documenten het opgenomen kan worden. Het pensioenfonds bepaalt zelf of het ook relevant is voor andere documenten.

7. Over welke beleggingscategorieën gaat het Instrumentarium?

Het heeft betrekking op alle beleggingscategorieën (zoals gedefinieerd in de lijst met definities van het convenant; onder andere hedge funds en grondstoffen zijn op basis van deze definitie niet in scope van het convenant, ondanks dat deze wel onder de richtlijnen vallen) en is met verwijzing naar proportionaliteit van toepassing op alle deelnemende pensioenfondsen. Voor elke van de beleggingscategorieën zal de uitwerking anders zijn. Immers, u heeft andere invloed, rechten en beïnvloedingsmogelijkheden in elke beleggingscategorie.

8. Waar is de informatie over het thematische beleggingsbeleid?

In het Instrumentarium is nog geen toelichting en voorbeeldtekst in art.3.1c opgenomen over de toelichtende tekst bij thematisch aandachtsgebieden. De reden hiervoor is de diversiteit aan thema's die bij de pensioenfondsen voorkomen. Thema's komen voort uit de uitgevoerde ESG-due diligence en uit de prioriteiten van de achterban. In het eerste kwartaal van 2020 wordt een overzicht verstrekt van thema's met een beknopte toelichting en verwijzingen naar richtlijnen, beleidsdocumenten, rapporten en de toepassing van due diligence. Met dit overzicht kunt u de benodigde informatie vinden om tot beleid op het betreffende thematische aandachtsgebied te komen.

9. Wordt het Instrumentarium nog geupdate?

Op basis van vragen en opmerkingen die wij krijgen van de pensioenfondsen over het Instrumentarium, van informatie vanuit de monitoring en eventuele lessen vanuit het 'Diepe Spoor' werkt de werkgroep 'brede spoor' aan een update van het Instrumentarium. Indien nodig wordt het Instrumentarium één of twee maal per jaar bijgewerkt. Wij nodigen u dus graag uit om uw vragen of opmerkingen over het Instrumentarium te sturen naar pensioenfondsenconvenant@ser.nl.

10. Ik zie een foutje in het Instrumentarium, of ik mis iets. Kan ik dat doorgeven?

Ja, mailt u hiervoor naar pensioenfondsenconvenant@ser.nl.

11. Ik wil voorbeeldteksten toevoegen aan het Instrumentarium. Kan dat?

U kunt op twee manieren voorbeelden delen. In de ledenomgeving van de Pensioenfederatie (de 'Etalage') kunt u uw voorbeeld met andere pensioenfondsen delen. Hiervoor kunt u mailen naar etalage@pensioenfederatie.nl.

Als u een goed voorbeeld heeft als aanvulling op het Instrumentarium kunt u mailen naar pensioenfondsenconvenant@ser.nl.

12. Het Instrumentarium geeft geen antwoord op een specifieke vraag die ik heb. Waar vind ik meer informatie?

Op de website van de Pensioenfederatie en in de ledenomgeving kunt u meer informatie vinden: <https://www.pensioenfederatie.nl/website/themas/vermogensbeheer/imvb-convenant/>

Indien uw vraag hiermee niet beantwoord is kunt u contact opnemen met pensioenfondsenconvenant@ser.nl.

Inhoud van het Instrumentarium

13. Waarom staat in de voorbeeldteksten de OESO-richtlijnen en niet het OESO-richtsnoer? Het OESO-richtsnoer is toch van toepassing op pensioenfondsen?

Bij de OESO-richtlijnen zijn voor verschillende sectoren richtsnoeren gemaakt. De richtsnoeren geven een uitleg over de toepassing van de richtlijnen in een bepaalde sector. Het OESO-richtsnoer voor institutionele beleggers geeft beleggers handvatten hoe ze de OESO-richtlijn kunnen toepassen.

14. Op welke manier is er rekening gehouden met kleine pensioenfondsen in het Instrumentarium?

In het Instrumentarium is niet zozeer een onderscheid gemaakt voor grote en kleine pensioenfondsen, maar eerder een onderscheid in wijze van beleggen. De wijze van beleggen bepaalt grotendeels hoeveel invloed u kunt uitoefenen op de ondernemingen waarin wordt belegd. Ook laten de voorbeeldteksten en de toelichting voldoende ruimte om aan te sluiten bij de capaciteiten van uw pensioenfonds.

15. Zou je niet van alle uitbestedingspartijen van pensioenfondsen moeten verwachten dat zij ook conform deze internationale standaarden handelen en dit publiekelijk kenbaar maken?

Bij voorkeur handelen natuurlijk alle uitbestedingspartijen conform deze internationale standaarden en maken dat publiekelijk kenbaar. In de praktijk is dat nog niet overal het geval. Pensioenfondsen zullen dit dus aan hun externe dienstverlener moeten vragen / van hun externe dienstverlener moeten eisen. In de bijlage met definities bij het convenant is een ruime definitie van 'externe dienstverlener' opgenomen: 'Een dienstverlener die is aangesteld door een Deelnemend Pensioenfonds en op basis van

een schriftelijke overeenkomst de taak op zich neemt om relevante afspraken uit dit Convenant ten behoeve van een Deelnemend Pensioenfonds te implementeren.’ Hiermee bepaalt het pensioenfonds zelf met welke externe dienstverleners afspraken in het kader van het worden gemaakt.

16. Wat wordt precies bedoeld met ‘managementsystemen’ waarin je het beleid moet inbedden?

Met ‘managementsystemen’ wordt verwezen naar de manier (een systeem) dat ervoor zorgt dat de benodigde informatie kan worden gevolgd en op basis waarvan beleid wordt geïmplementeerd. Dit kan een proces zijn, of een IT-systeem, of afspraken enz.

17. Bij stemaanpak wordt vooral ingegaan op beursgenoteerde ondernemingen. Geldt hetzelfde voor corporate credits?

In de praktijk komt het nauwelijks voor dat er gestemd wordt bij een onderneming als de belegger alleen corporate credits in zijn bezit heeft. Stemmen bij corporate credits is meestal gelinkt aan het hebben van aandelen in beursgenoteerde ondernemingen. Het is goed om in het beleid duidelijkheid hierover te geven.

18. Is het voldoende als we verwijzen naar het stembeleid van onze vermogensbeheerder / ESG dienstverlener?

Het verwijzen naar het stembeleid van de vermogensbeheerder / ESG dienstverlener zonder verdere toelichting is niet voldoende. Idealiter formuleert het pensioenfonds haar eigen beleid, vergelijkt dat met dat van de uitvoerder, benoemt de verschillen en besluit of deze verschillen wel of niet acceptabel zijn vanuit beleid en eigen risicohouding. Een verwijzing naar het stembeleid van de vermogensbeheerder / ESG dienstverlener moet vergezeld gaan van een toelichting waaruit blijkt dat het beleid ook het beleid van het fonds is, of aangeeft of dit volledig of gedeeltelijk overeenkomst, etc.

19. Hoe vaak moet je de beleggingsportefeuille screenen op daadwerkelijke en potentiële negatieve impact?

ESG-due diligence is geen éénmalige activiteit; het is een breder, zich herhalend proces.

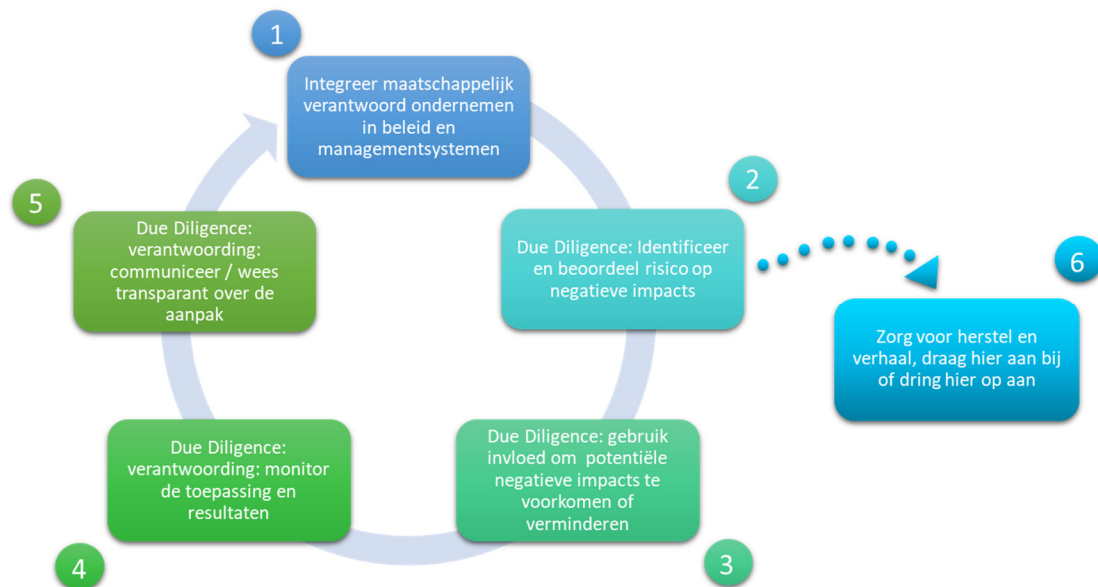
20. Wij hebben geen thematisch beleggingsbeleid. Moeten we dit ontwikkelen door het convenant?

Het convenant schrijft niet voor op welke ESG-thema’s u actief dient te zijn, maar wel dat u een toelichting opneemt op thematische aandachtsgebieden. U brengt daar eigen keuzes in aan. Artikel 3.1.c geeft dat helder weer: “Een toelichtende tekst op thematische aandachtsgebieden inclusief gebruik van standaarden die de deelnemende pensioenfondsen op basis van informatie komende uit een ESG-due diligence procedure als risicovol beoordelen en thematische aandachtsgebieden die volgen uit prioriteiten van de achterban van het betreffende deelnemende pensioenfonds”.

Gehanteerde begrippen

21. Wat is het verschil tussen de due diligence cyclus en de 6 stappen van due diligence?

Hiermee wordt hetzelfde bedoeld. De due diligence cyclus kent 6 stappen. Zie voor nadere toelichting het hoofdstuk over de OESO-richtlijnen en het OESO-richtsnoer in het Instrumentarium en onderstaand overzicht.

22. Als het over negatieve impacts gaat wordt soms 'samenleving en milieu' toegevoegd en soms niet. Kan het ook nog over andere negatieve impacts gaan?

Als het gaat over negatieve impacts, dan wordt hier altijd mee bedoeld 'op samenleving en milieu'.

23. Als er gesproken wordt over langetermijnwaardecreatie, gaat dat dan over financiële waarde of maatschappelijke waarde?

Het is goed om als bestuur de discussie te hebben over wat het bestuur als 'langetermijnwaardecreatie' ziet. Deze discussie helpt bij de gedachtevorming over internationaal maatschappelijk verantwoord beleggen. Aan de hand van de volgende vragen kan hierover de discussie gevoerd worden:

- Welke aspecten van langetermijnwaarde weegt het bestuur mee bij internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen? (denk aan: de strategie van de vennootschap, prestaties en risico's en kansen, de kapitaalstructuur, maatschappelijke en ecologische effecten, corporate governance en corporate actions zoals fusies en overnames)
- Welke kansen liggen er om langetermijnwaarde te creëren? (denk aan: milieu- (waaronder risico's en kansen gerelateerd aan klimaatverandering), sociale informatie

(waaronder de samenstelling van het bestuur en diversiteit) in overweging te nemen naast financiële informatie)

24. Waar vind ik meer informatie over mijn mogelijkheden als belegger in het toepassen van de OESO-richtlijnen? [link naar OESO-richtsnoer]

Veel informatie die specifiek gericht is op de toepassing van de OESO-richtlijnen door institutionele beleggers kunt u vinden in het (engelstalige) OESO-richtsnoer '[Responsible business conduct for institutional investors](#)'.

25. Wat is het verschil tussen UN Guiding Principles en UN Global Compact en de OESO-richtlijnen?

OESO Richtlijnen	UNGP's	UN Global compact
2011 -Richten zich op mensenrechten, arbeidsrechten, milieu en governance -onderschreven door 48 landen	2011 Richten zich op mensenrechten en zijn in 2011 unaniem aangenomen door de VN mensenrechtenraad	2000 10 principes: mensenrechten, arbeidsrechten, milieu en anti-corruptie vanuit VN opgestart en gedragen
gebaseerd op diverse internationale verdragen zoals de International Labour Organisation (ILO) conventies en de Universele Verklaring voor de Rechten van de Mens.	Gebaseerd op International Labour Organisation (ILO) conventies en de Universele Verklaring voor de Rechten van de Mens.	Gebaseerd op internationale International Labour Organisation (ILO) conventies en de Universele Verklaring voor de Rechten van de Mens. In nieuwe strategie: integratie van SDG's
Due diligence: Zie de zes stappen van due diligence (vraag 21).	Due diligence: De UNGP's hebben het gedachtegoed van (mensenrechten-) due diligence geïntroduceerd. De OESO richtlijnen hebben de UNGP's geïntegreerd. Op basis van de UNGP's is divers materiaal ontwikkeld dat kan ondersteunen bij de implementatie van due diligence.	Geen due diligence verplichting
Plicht staten/landen om te beschermen Verantwoordelijkheid bedrijven om normen te respecteren	Plicht staten/landen om te beschermen Verantwoordelijkheid bedrijven om mensenrechten te respecteren	Vrijwillig initiatief/deelname bedrijven/ financiële instellingen, Deelnemende bedrijven committeren zich om jaarlijks te rapporteren over voortgang implementatie.

Bronnen:

- <https://www.business-humanrights.org/sites/default/files/documents/Comparative%20UN%20Global%20compact%20and%20UNGP.pdf>
- https://www.unglobalcompact.org/docs/issues_doc/human_rights/Resources/GPs_GC%20note.pdf
- <https://www.unglobalcompact.org/library/1461>

26. Wat zijn de deadlines voor de implementatie in beleid, uitbesteding, monitoring van de uitbesteding en transparantie?

Voor het in lijn brengen van het ESG-beleid met de OESO-richtlijnen en de UNGP's geldt dat hieraan uiterlijk 2 jaar na inwerkingtreding van het convenant moet zijn voldaan (1-1-2021).

Voor de uitbesteding en monitoring daarvan geldt dat uiterlijk 3 jaar na inwerkingtreding van het convenant aan de rapportagevereisten moet worden voldaan (1-1-2022).

Voor de rapportage en transparantie geldt dat hier uiterlijk 3,5 jaar na inwerkingtreding aan moet worden voldaan (1-7-2022).

27. Wat zijn de voordelen voor pensioenfondsen om zich aan te sluiten bij het convenant?

Natuurlijk is en blijft de eerste verantwoordelijkheid van het bestuur van een pensioenfonds om te zorgen voor een goed pensioen voor de deelnemers. Tegelijk zien we toenemende (maatschappelijke) aandacht voor de integratie van ESG-factoren in beleggingen en de toenemende vraag om een maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid, ook in wetgeving. Met het IMVB-convenant vindt uw verantwoord beleggen beleid binnen een door ngo's, vakbonden en overheid *geaccepteerd kader* plaats. De *samenwerking* met de overheid en de ngo's binnen het IMVB-convenant, draagt bij aan *maatschappelijk draagvlak* van het verantwoord beleggen-beleid van pensioenfondsen en kan bijdragen aan oplossingen voor maatschappelijke dilemma's. Het convenant is inmiddels door ruim 80 pensioenfondsen ondertekend.

28. Zijn er ook nadelen voor pensioenfondsen om zich aan te sluiten bij het convenant?

Deelname aan het convenant is niet verplicht maar ook niet vrijblijvend. U committeert zich door ondertekening aan de afspraken van het convenant en daarmee aan de implementatie van de OESO-richtlijnen en de UNGP's. Dat betekent dat u de afspraken verwerkt in uw beleid, uitbesteding, de monitoring daarop en uw transparantie. Daarnaast wordt van u verwacht dat u voor de duur van het convenant jaarlijks rapporteert over de voortgang van de implementatie van de afspraken via een tool aan de monitoringscommissie. Deze activiteiten kunnen extra kosten met zich meebrengen.

29. Wij willen alsnog het convenant ondertekenen. Kan dat?

Ja, dat kan. U kunt hiervoor een email sturen naar imvb@pensioenfederatie.nl.

30. Wij beleggen passief en vinden het moeilijk om te voldoen aan de eisen van het convenant. Wat kunnen wij doen?

Ook als passieve belegger kunt u voldoen aan de eisen van het convenant. U kunt ook in uw passieve beleggingsstrategie als actief aandeelhouder optreden: namelijk door middel van het uitvoeren van risico-identificatie, risico-prioritering, en mitigatie hiervan. U kunt als passieve belegger ook in het diepe spoor bijdragen aan een case.

Het instrumentarium biedt u handvatten over de mogelijkheden die u als passieve belegger heeft.

31. Wij zijn een klein pensioenfonds en hebben nauwelijks tot geen invloed bij onze vermogensbeheerders. Wat kunnen wij doen?

Ook bij een kleinere invloed op uw vermogensbeheerder kunt u het convenant ondertekenen en stappen ondernemen om uw verantwoord beleggen-beleid verder te ontwikkelen. De uitwerking van dit beleid in uw beleggingspraktijk kunt u als klein pensioenfonds op andere wijze inrichten dan grotere pensioenfondsen.

Indien u via beleggingsfondsen belegt en een nieuw fonds selecteert dan betreft u deze convenantsafspraken in uw selectieproces. U kan, indien er geen ruimte is voor uw eigen eisen, volstaan met pas-toe-of-leg-uit waaronder uitleg hoe u dit in uw selectieproces en afweging betrokken heeft.

Voor passieve mandaten kunt u, indien van toepassing, bijvoorbeeld volstaan met het vastleggen van de afspraken met uw ESG/engagement dienstverlener. Indien een alternatief fonds of het vastleggen van de conventantsafspraken van artikel 4.1 en 5.1 tot evident hogere financiële risico's of lagere rendementen leidt, dan hoeft u de afspraken niet toe te passen (pas-toe-of-leg-uit).

32. Hoe kunnen we draagvlak toetsen bij onze deelnemers?

Dit kunt u doen door middel van questionnaires of rondetafels of andere bijeenkomsten te organiseren over verantwoord beleggen, zoals dat nu ook al gebeurt bij enkele fondsen.

Heeft u een voorbeeld hoe u dit georganiseerd heeft bij uw deelnemers en bent u bereid dit te delen met de pensioenfondsen ter inspiratie? Dan horen wij graag van u.

Voorbeelden kunnen worden gedeeld in de 'Etalage' in de ledenomgeving van de Pensioenfederatie. U vindt de [Etalage](#) op de ledenomgeving.

33. Hoe ver moeten we gaan in publieke transparantie over actief aandeelhouderschap?

Indien het openbaar maken van de engagement mogelijk schade oplevert voor het vervolg van het engagementproject, kan het pensioenfonds ervoor kiezen het engagementtraject niet te openbaren.